

KARTOITUSLOMAKKEET OPPILAILLE

Ohessa on seitsemän kartoituslomaketta koulun jäteaiheista ympäristökartoitusta varten. Tutkimukset sopivat hyvin ympäristöryhmän tai yhden luokan toteutettaviksi. Yksi oppitunti riittää kaikkien kuuden tutkimuksen tekemiseen. Tämän jälkeen voitte suunnitella jatkotoimia seuraavissa tapaamisissa. Millaisia asioita olisi esimerkiksi hyvä kartoittaa tieto- ja taitokyselyssä, että kuinka edetään tiedotuksen suhteen? Kaikissa lomakkeissa on myös kohta, joka on tarkoitettu täytettäväksi lukuvuoden lopussa. Samat tutkimukset kannattaa uusida, jotta saatte selville, mikä on muuttunut. Lopuksi on hyvä suunnitella vielä tulevia tavoitteita.

Toimikaa näin:

- Jakaantukaa ryhmiin tai pareittain siten, että jokainen ryhmä/pari saa yhden kartoitusaiheen.
- Keksikää ryhmille nimet ja tutustukaa kysymyksiin.
- Laatikaa lisäksi ainakin yksi oma kysymys aiheesta.
- Etsikää vastaukset kysymyksiin ja kirjoittakaa ne lomakkeeseen.
- Pohtikaa, voisiko koulu tehdä kartoitustenne perusteella jotain paremmin. Kirjatkaa ehdotuksenne ylös.
- Esittäkää lopuksi omat tuloksenne ja ehdotuksenne muulle ryhmälle.
- Tallentakaa kaikki täytetyt kartoituslomakkeet.
- Sopikaa jatkotoimista ja seuraavasta tapaamisesta.

Onnea matkaan!

LOMAKE 1. RUOKALAN JÄTEKARTOITUS

Päivämäärä ja kartoitusryhmän nimi

Kartoitusryhmän jäsenet ja luokat

Keittiöhenkilökunnan haastattelu

- Mitä jätteitä keittiöhenkilökunta lajittelee?**

Biojätettä

Sekajätettä

Kartonkia

Paperia

Pahvia

Lasia

Metallia

Muuta, mitä? _____

- Kuinka hyvin ruokailijat osaavat lajitella biojätteen koulussa?** (Näkyykö sekajätteen joukossa usein esimerkiksi käsipapereita tai muuta biojätettä? Onko biojäteastiassa sinne kuulumattomia roskia?)

Hyvin

Melko hyvin

Melko huonosti

Huonosti

- Montako ruoka-annosta keittiössänne tehdään päivittäin?** _____

- Kuinka paljon koulussa menee syötäväksi kelpaavaa ruokaa roskeen päivittäin?** _____
(esimerkiksi arvio siitä kuinka monta ruoka-annosta menee roskeen)

- Kuinka paljon roskeen menevästä ruoan määrästä on**

a) Syömätöntä ruokaa lautasilta? (arvio prosentteina) _____

b) Ylijäämäruokaa keittiöstä? (arvio prosentteina) _____

- Kuinka monta kiloa biojätettä syntyy kahden viikon aikana?** _____

(Mikäli keittiöhenkilökunnalla ei ole tarkkaa tietoa biojätteen määrästä, he voivat arvioida vastauksen. Vaihtoehtoisesti voitte miettiä yhdessä, kuinka tarkat luvut olisi mahdollista selvittää, esim. voitaisiinko biojäteastioita punnita parin viikon ajan?)

- Ovatko biojättemäärät omien havaintojesi mukaan muuttuneet koulussa viime vuosina?**

- Mitä keinoja ehdottaisit(te) ruokajätteen/biojätteen määrän vähentämiseksi koulussa?**

- Oma kysymyksemme:** _____

Kiitos haastattelusta!

Haastattelutulosten perusteella kartoitusryhmämme ehdottaa seuraavaa:
(valitkaa kaikki sopivat vaihtoehdot)

Keittiöhenkilökunnan ehdotus toteutetaan.

Tehdään yhdessä tiedotuskampanja, jotta ruokailijat lajittelisivat jätteensä paremmin.

Tehdään yhdessä tiedotuskampanja, jotta ruokaa ei jätettäisi lautaselle.

Tutkitaan ruoan jätteeksi päätymistä lisää (esim. lisätutkimuslomake sivulla 16)

Seurataan biojätteen määrää punnitsemalla kahden viikon ajan ja mietitään tarvittavia jatkotoimia.

Muu ehdotus: _____

Haluaisimme tiedottaa tuloksistamme

keskusradiossa

ilmoitustaululla

koulun sisäisillä verkkosivuilla

koko koulun päivänavauksessa

muualla, missä? _____

Tehkää sama kysely uudestaan kummikouluohjelman jälkeen esim. lukuvuoden lopussa ja vertailkaa tuloksia.

Päivämäärä: _____

- Mikä on muuttunut? _____

- Mikä ei ole muuttunut? _____

- Mitä voisi vielä tehdä? _____

LOMAKE 2. LUOKKAHUONEEN KARTOITUS

Päivämäärä ja kartoitusryhmän nimi

Kartoitusryhmän jäsenet ja luokat

Kartoitus tehdään pistokokeen kaltaisesti yhteen luokkaan oppitunnin aikana tai ennalta sovittuun tyhjään luokkaan.

- **Onko luokassa siistiä?** (Esimerkiksi onko kirjoja ja muita koulutarvikkeita pitkin poikin)

- **Onko esillä olevissa askarteluissa käytetty kierrätys / jättemateriaaleja ja onko luokassa kierrätyslaatikko askartelumateriaaleille?**

- **Keksittekö, mitä olisi voitu askarrella kierrätysmateriaaleista?**

- **Mitä roskia luokassa lajitellaan?**

- **Kuinka hyvin lajittelu on onnistunut?**

Hyvin	Melko hyvin	Melko huonosti	Huonosti
-------	-------------	----------------	----------

- **Onko sekajätteessä lajittelukelpoista jätettä?**

Ei yhtään	Melko vähän	Melko paljon	Paljon
-----------	-------------	--------------	--------

- **Oma kysymyksemme:** _____

Kiitokset koko luokalle!

Näkemämme perusteella kartoitusryhmämme ehdottaa seuraavaa:

(valitkaa kaikki sopivat vaihtoehdot)

Tähän luokkaan tulisi tehdä paremmat lajitteluohjeet.

Myös muihin luokkiin tulisi suorittaa samanlainen tarkastus.

Muut koulun oppilaat voisivat ottaa mallia tästä luokasta.

Luokkaan pitäisi perustaa kierrätyslaatikko askartelumateriaaleille.

Muu ehdotus: _____

Haluaisimme tiedottaa tuloksistamme

keskusradiossa

ilmoitustaululla

koulun sisäisillä verkkosivuilla

koko koulun päivänavauksessa

muualla, missä? _____

Tehkää sama kysely uudestaan kummikouluohjelman jälkeen esim. lukuvuoden lopussa ja vertailkaa tuloksia.

Päivämäärä: _____

- Mikä on muuttunut? _____

- Mikä ei ole muuttunut? _____

- Mitä voisi vielä tehdä? _____

LOMAKE 3. OPETTAJAINHUONEEN KARTOITUS

Päivämäärä ja kartoitusryhmän nimi

Kartoitusryhmän jäsenet ja luokat

- **Mitä lajittelumahdollisuuksia huoneessa on?** (rastittakaa löytämäne)

Biojäte

Paperi

Sekajäte

Metalli

Kartonki

Lasi

Muuta, mitä? _____

- **Onko roskat osattu lajitella oikein?**

(Kysykää joltain paikalta olevalta tai omalta opettajalta mahdollista syytä, jos ei ole osattu)

- **Kopiohuoneen paperi: onko keräysastiassa paljon yksipuoleisia tai tyhjiä papereita?**

Ei yhtään

Vähän

Melko paljon

Paljon

- **Kysykää joltain paikalla olevalta opettajalta, onko opettajia neuvottu paperin säästämiseksi?**
Kuten

kaksipuoliseen tulostukseen

kaksipuoliseen kopiointiin

saavatko opettajat tulostaa tai kopioida vain tietyn määrän papereita esim. lukukaudessa?

- **Kysykää joltain paikalla olevalta opettajalta, mikä hänen ehdotuksensa olisi jätteen määrään vähentämiseksi koulussa.**

- **Oma kysymyksemme:** _____

Tulostemme perusteella kartoitusryhmämme toteaa / ehdottaa seuraavaa:
(valitkaa sopiva vaihtoehto)

Opettajat ovat hoitaneet asiansa hyvin, muiden tulisi ottaa heistä mallia.

Voisimme pitää opettajille tietoisuuden lajittelusta.

Voisimme pitää opettajille tietoisuuden paperin säästämisestä.

Voisimme tehdä opettajainhuoneen roska-astioihin lajitteluohjeet.

Haastattelun opettajan ehdotus toteutetaan.

Muu ehdotus: _____

Haluaisimme tiedottaa tuloksistamme

keskusradiossa

ilmoitustaululla

koulun sisäisillä verkkosivuilla

koko koulun päivänavauksessa

muualla, missä? _____

Tehkää sama kysely uudestaan kummikouluohjelman jälkeen esim. lukuvuoden lopussa ja vertailkaa tuloksia.

Päivämäärä: _____

• Mikä on muuttunut? _____

• Mikä ei ole muuttunut? _____

• Mitä voisi vielä tehdä? _____

LOMAKE 4. ROSKAKATOKSEN PAPERINKERÄYSASTIAN TARKISTUS

Päivämäärä ja kartoitusryhmän nimi

Kartoitusryhmän jäsenet ja luokat

Ottakaa paperinkeräysastiasta iso sylillinen paperia (n. 200 paperia), ja tutkikaa seuraavat asiat:

- **Kuinka moni papereista on tulostettu tai kopioitu kaksipuolisesti?**

- **Kuinka monessa paperissa on kopioituna kaksi tai useampia sivuja yhdelle puolelle?**

- **Kuinka monesta paperista on käytetty vain toinen puoli? Esim. piirretty tai tulostettu vain toiselle puolelle.**

- **Kuinka monessa paperissa on selvä kopiointivirhe? Esim. osa tekstistä on jäänyt puuttumaan ja näin paperijätettä on syntynyt turhaan.**

- **Oma kysymyksemme:** _____

Tulostemme perusteella kartoitusryhmämme ehdottaa seuraavaa:
(valitkaa sopiva vaihtoehto)

Voisimme pitää koulussa tietoisikun paperinsäästöä.

Voisimme haastaa kaikki luokat säästämään paperia ja seurata luokkien paperinkeräysastioiden täyttymistä.

Voisimme tehdä laatikoita, joista saisi ottaa ja joihin voisi laittaa papereita, joiden toinen puoli on vielä käyttökelpoinen.

Muu ehdotus: _____

Haluaisimme tiedottaa tuloksistamme

keskusradiossa

ilmoitustaululla

koulun sisäisillä verkkosivuilla

koko koulun päivänavauksessa

muualla, missä _____

Tehkää sama kysely uudestaan kummikouluohjelman jälkeen esim. lukuvuoden lopussa ja vertailkaa tuloksia.

Päivämäärä: _____

- Mikä on muuttunut? _____

- Mikä ei ole muuttunut? _____

- Mitä voisi vielä tehdä? _____

LOMAKE 5. KOULUSIHTTEERIN HAASTATELU

Päivämäärä ja kartoitusryhmän nimi

Kartoitusryhmän jäsenet ja luokat

Mikäli koulusihteeri ei tiedä tarkkaa vastausta kaikkiin kysymyksiin, hän voi arvioida.

- **Kuinka monta riisiä paperia koulussa kuluu lukuvuoden aikana?**

- **Kuinka usein tulostimien ja kopiokoneen mustekasetteja pitää vaihtaa? (Esim. kerran kuukaudessa.) Ovatko kasetit kierrätettäviä tai uudelleentäytettäviä?**

- **Osataanko kopiointikonetta käyttää siten, että paperia ei tuhlaannu virheellisen käytön takia? Osataanko esim. kopioida kaksipuolisesti?**

- **Paljonko kopiopaperiin kuluu rahaa vuodessa?**

- **Olisiko paperin kulutusta tarvetta vähentää?**

- **Miten ehdottaisit että paperinkulutusta voitaisiin vähentää koulussa?**

- **Jos paperinkulutus puolittuisi, niin mihin tämä säästynyt raha voitaisiin käyttää?**

- **Oma kysymyksemme:**

Kiitos haastattelusta!

Haastattelutulosten perusteella kartoitusryhmämme ehdottaa seuraavaa:
(valitkaa sopivat vaihtoehdot)

Koulusihteerin ehdotus toteutetaan.

Järjestämme tietoisuuksia paperinsäästöä.

Teemme kopiointiohjeet kopiokoneen viereen.

Koulun paperinkulutusta tulisi tutkia lisää.

Muu ehdotus: _____

Haluaisimme tiedottaa tuloksistamme

keskusradiossa

ilmoitustaululla

koulun sisäisillä verkkosivuilla

koko koulun päivänavauksessa

muualla, missä _____

Tehkää sama kysely uudestaan kummikouluohjelman jälkeen esim. lukuvuoden lopussa ja vertailkaa tuloksia.

Päivämäärä: _____

• Mikä on muuttunut? _____

• Mikä ei ole muuttunut? _____

• Mitä voisi vielä tehdä? _____

LOMAKE 6. KOULUISÄNNÄN HAASTATTELU

Päivämäärä ja kartoitusryhmän nimi

Kartoitusryhmän jäsenet ja luokat

- **Mitä astioita jätekatoksessa on ja kuinka monta kappaletta?**

Biojäte _____ kappaletta
 Sekajäte _____ kappaletta
 Kartonki _____ kappaletta
 Pahvi _____ kappaletta
 Paperi _____ kappaletta
 Lasi _____ kappaletta
 Metalli _____ kappaletta

- **Kuinka usein jäteastiat tyhjenetään?**

Biojäte _____ kertaa viikossa
 Sekajäte _____ kertaa viikossa
 Kartonki _____ kertaa viikossa
 Pahvi _____ kertaa viikossa
 Paperi _____ kertaa viikossa
 Lasi _____ kertaa viikossa
 Metalli _____ kertaa viikossa

- **Ovatko ne silloin täysiä, puolillaan vai vajaita (yli puolenvälin tai alle puolenvälin)?**

Biojäte _____
 Sekajäte _____
 Kartonki _____
 Pahvi _____
 Paperi _____
 Lasi _____
 Metalli _____

- **Miten loma-ajat vaikuttavat astioiden tyhjennyksiin? (Tyhjennetäänkö astioita turhaan?)**

- **Osataanko jätteet lajitella oikein?**

Hyvin Melko hyvin Melko huonosti Huonosti

- **Kuinka paljon koulun jätehuolto maksaa lukuvuoden aikana?**

- **Mitä keinoja ehdottaisit koulun jätehuollon parantamiseksi?**

- **Oma kysymyksemme:**

Kiitos haastattelusta!

Haastattelutulosten perusteella kartoitusryhmämme ehdottaa seuraavaa:
(valitkaa sopivat vaihtoehdot)

Kouluisännän ehdotus toteutetaan.

Lajitteluastioita hankitaan lisää.

Kaikkiin roskiksiin tehdään hyvät lajitteluohjeet.

Tehdään tietoisuutta siitä, kuinka jätettä syntyisi vähemmän.

Muu ehdotus: _____

Haluaisimme tiedottaa tuloksistamme

keskusradiossa

ilmoitustaululla

koulun sisäisillä verkkosivuilla

koko koulun päivänavauksessa

muualla, missä _____

Tehkää sama kysely uudestaan kummikouluohjelman jälkeen esim. lukuvuoden lopussa ja vertailkaa tuloksia.

Päivämäärä: _____

- Mikä on muuttunut? _____

- Mikä ei ole muuttunut? _____

- Mitä voisi vielä tehdä? _____

LOMAKE 7. SIISTIJÄN HAASTATELU

Päivämäärä ja kartoitusryhmän nimi

Kartoitusryhmän jäsenet ja luokat

- **Mitä jätteistöitä luokissa yleensä on?**

Biojäte

Sekajäte

Kartonki

Paperi

Lasi

Metalli

Muu jätteistöä, mikä? _____

- **Mitkä roskikset siistijä tyhjentää? Onko jonkun jätteöstian (esim. paperiroskis) tyhjentäminen jonkun muun vastuulla?**

- **Osataanko jätteet lajitella oikein?** (Näkykö sekajätteen joukossa usein esimerkiksi papereita, jotka kuuluisivat keräyspaperiin? Tai onko siellä muita roskia, joille on lajitteluastia luokassa?)

Hyvin

Melko hyvin

Melko huonosti

Huonosti

- **Onko luokissa yleensä siistiä?**

Aina

Melkein aina

Silloin tällöin

Harvoin

- **Jos luokassa/koulussa ei ole lajiteltu oikein, kertooko siistijä siitä eteenpäin? Kenelle?** (Esimerkiksi luokanopettajalle, esimiehelle tms.)

- **Onko siistijällä lajitteluun sopivat välineet?** (Esim. Onko siivousvaunuissa tilaa yleisimmille erikseen lajiteltaville jättejökeille?)

- **Miten oppilaat voisivat helpottaa siistijän työtä?**

- **Mitä keinoja ehdottaisit koulun jätetuollon parantamiseksi?**

- **Oma kysymyksemme:**

Kiitos haastattelusta!

Haastattelutulosten perusteella kartoitusryhmämme ehdottaa seuraavaa:

(valitkaa sopivat vaihtoehdot)

Siistijän ehdotus toteutetaan.

Lajitteluastioita hankitaan lisää.

Kaikkiin roskiksiin tehdään hyvät lajitteluohjeet.

Tehdään tietoisuutta siitä, kuinka jätettä syntyisi vähemmän.

Muu ehdotus: _____

Haluaisimme tiedottaa tuloksistamme

keskusradiossa

ilmoitustaululla

koulun sisäisillä verkkosivuilla

koko koulun päivänavauksessa

muualla, missä _____

Tehkää sama kysely uudestaan kummikouluohjelman jälkeen esim. lukuvuoden lopussa ja vertailkaa tuloksia.

Päivämäärä: _____

- Mikä on muuttunut? _____

- Mikä ei ole muuttunut? _____

- Mitä voisi vielä tehdä? _____

LISÄTUTKIMUKSIA

LAUTASJÄTTEIDEN SEURANTA - RUOKAJÄTEPOLIISIT

Lautasjätteiden seuranta toteutetaan ruokailun aikana siten, että muutama oppilas päivystää ”ruokajätepoliisina” vuorollaan roska-astioiden luona lomakkeiden kanssa. Tehtävänä on selvittää, heitetäänkö syötäväksi kelpaavaa ruokaa roskiin ja mikäli heitetään, niin miksi. Seuranta voidaan toteuttaa useampana päivänä peräkkäin, yhden viikon ajan. Voidaan myös päättää, että ”Ruokajätepoliisit” antavat leiman niiden oppilaiden käteen, joiden lautanen on ollut tyhjä. Opettaja laskee tunnilla, montako leimaa oppilaat ovat saaneet. Eniten leimoja kerännyt luokka voittaa.

Asettautukaa roska-astioiden luokse päivystämään.

- Laskekaa kuinka moni jätti tyhjän lautasen.
- Laskekaa kuinka moni heitti ruokaa pois
- Kysykää syitä ruuan pois heittämiseen. Älkää kuitenkaan syyllistäkö ketään, vaan olkaa kohteliaita ja ystävällisiä.
- Kirjatkaa vastaukset ylös. Käyttäkää apuna tukkimiehenkirjanpitoa.

Tutkimuksen tekijät _____

Päivämäärä _____

Päivystys alkoi klo _____ päivystys loppui klo _____

Mitä ruokaa on tarjolla? _____

Keittiöhenkilökunnan arvio siitä, kuinka monelle ruokaa oli tilattu _____

ja kuinka monta annosta jäi jakamatta _____

Miksi heität ruokaa pois?	Vastanneiden määrä
En pitänyt mausta	
Otin liikaa, enkä jaksanutkaan syödä	
Ruokatunti jäi liian lyhyeksi ja tuli kiire	
Muu syy, mikä?	
(listaa syitä alle, merkitse vastanneiden määrät viereiseen sarakkeeseen)	
Kuinka moni yhteensä heitti ruokaa pois?	
Kuinka moni jätti tyhjän lautasen?	
Kaikkien vastanneiden määrä	

Haastattelutulosten perusteella kartoitusryhmämme ehdottaa seuraavaa:

(valitkaa sopivat vaihtoehdot)

Syö lautanen tyhjäksi -haaste koko koulun väelle. Palkinnoksi jälkiruokapäivä, jos ruokajätettä on tullut vähän.

Julistekilpailu aiheella "Ota vain sen verran kuin mahaan mahtuu". Julisteet ruokalaan näkyville, palkinnoksi jotain herkkua.

Vapaaehtoiset ja leikkimieliset ruokajätepoliisit partioimaan roska-astioiden luo silloin tällöin.

Kaunis seinäkangas ruokalaan, johon kaikkia haastettaisiin painamaan sormenjälkensä. Otsikkona esim. Minä en heitä ruokaa roskiin.

Oma kampanjaideamme: _____

Haluaisimme tiedottaa tuloksistamme

keskusradiossa

ilmoitustaululla

koulun sisäisillä verkkosivuilla

koko koulun päivänavauksessa

muualla, missä _____

Tehkää sama kysely uudestaan kummikouluohjelman jälkeen esim. lukuvuoden lopussa ja vertailkaa tuloksia.

Päivämäärä: _____

- Mikä on muuttunut? _____

- Mikä ei ole muuttunut? _____

- Mitä voisi vielä tehdä? _____

YMPÄRISTÖTIETOTESTI

Laatikaa koulun oppilaille ja henkilökunnalle pieni ympäristötesti. Miettikää aiheita, josta itse haluatte saada tietoa ja joihin haluaisitte koulussa vaikuttaa. Hyviä ideoita saatte myös Parhaat käytännöt tarkistuslistasta (liitteenä). Testin kannattaa olla lyhyt ja nopea vastata. Pyrkikää siihen, että saatte mahdollisimman paljon vastauksia. Voitte pyytää kaikkia opettajia teettämään kyselyn luokalleen tai viedä kysymykset luokkiin itse.

Kootkaa kysymykset ja kyselyn tulokset alla olevaan taulukkoon.

Esimerkkikysymyksiä:

Syön lautasen tyhjäksi
Lajittelen jätteeni
Korjaan tavaroita
Harkitsen ennen kuin ostan / hankin

Väite Kirjoittakaa kyselyn väitteet alle	Usein vastanneiden määrä	Joskus vastanneiden määrä	Harvoin vastanneiden määrä
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
Yhteensä			

Vastatkaa seuraaviin kysymyksiin.

- **Missä asioissa on parantamisen varaa?**

- **Mitä voisitte tehdä asian hyväksi koulussa?**

Kyselytulostemme perusteella kartoitusryhmämme ehdottaa seuraavaa:

(valitkaa ja täydentäkää sopivat vaihtoehdot)

Tehdään tietoisuus aiheesta: _____

Pidetään kilpailu aiheesta: _____

Tehdään julisteita aiheesta: _____

Pidetään teemapäivä aiheesta: _____

Muu ehdotus: _____

Haluaisimme tiedottaa tuloksistamme

keskusradiossa

ilmoitustaululla

koulun sisäisillä verkkosivuilla

koko koulun päivänavauksessa

muualla, missä _____

Tehkää sama kysely uudestaan kummikouluohjelman jälkeen esim. lukuvuoden lopussa ja vertailkaa tuloksia.

Päivämäärä: _____

• Mikä on muuttunut? _____

• Mikä ei ole muuttunut? _____

• Mitä voisi vielä tehdä? _____

